

ויברך על הנרות שהוא עיקר המצוה שבגופו לכל הפחות לכתחילה, ועוד ירוויח ברכת להדליק שלדעתו הוא בכלל מצות גופו.

**אבל** כבר כתבנו בשם האליה רבה דלא כן הוא דעת הב"ח, וממילא אינו קשה כלל קושית המגן אברהם והפרי מגדים. ובאמת סוגיא ארוכה היא בגדר ברכות שעשה ניסים ושהחיינו וכן בגדר ברכת הרואה (ועיין בסימן ז שהארכנו בזה).

הוא מפני שאין שום סיבה שיעשה המצוה בעצמו ולכן גם אסור לו לעשותו, אם כן גם להב"ח אם המצוה על ממונו דהיינו ההדלקה כבר נעשה על ידי אשתו, איך מותר לו ברכה שאינה צריכה בשביל מצוה האחרת המוטל על גופו.

ועל כרחק דגם הפרי מגדים ס"ל כהמגן אברהם בדעת הב"ח דשני המצות קשורים בהדלקה עצמה, ולפי זה מובן קושייתו **דינא דמלכותא** **עובדא דמלכותא** **הוא** **שהוא** **ידליק** **אוצר החכמה**.

## סימן ו

### דין מהדרין בנר חנוכה ובברכה

משום הידור לא בעי לברוכי". הרי דס"ל להפרי חדש דאין מברכין על הידור מצוה, והסכים עמו המחצית השקל (סי' תרעו ד"ה אם שכח). וגם הפרי מגדים (שם מש"ז סק"ב לבסוף) מדעת עצמו ס"ל כן דאין יאמר "וציונו" מאחר דמצוה ליכא והוא רק למהדרין.

ויש שהראו באצבע לדברי הרמ"א בהל' מילה דאין מברכין על הידור מצוה, והיינו דלגבי ציצין המעכבין את המילה פסק דכשחוזר עליהם צריך לחזור ולברך כל הברכות (יורד סי' רסה ס"א), אבל לעיל שם (סי' רסד ס"ה) כתב בענין החזור על ציצין שאין מעכבין שהוא רק להידור מצוה (כמבאר בשבת קלג). לא הזכיר שיברך. ומשמע דאין מברכין על הידור מצוה. וראיה זו מובא באבי עזרי (הל'

**א)** איתא בשבת (כא:): "ת"ר מצות חנוכה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד ואחד, והמהדרין מן המהדרין בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך, ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך".

**א"ח"ח** **1234567**

**מחלוקת אחרונים אם מברכין על הידור מצוה**

**ב)** ונביא קודם דעת האחרונים דאין מברכין: כתב הפרי חדש (סי' תרעב סק"ב ד"ה נשאלתי) "דמי שהיה עומד בליל ז' וכסבור שהוא ליל ז' והדליק ז', ואח"כ נודע לו שהוא ליל ז', צריך להדליק עוד נר אחד, אבל לא יברך עליו, דכיון דמצות חנוכה נר לאיש וביתו ואינך מדליק הוי

חנוכה פ"ד ה"א ד"ה וראיתו, והוא שם מחלק בין נר חנוכה לשאר הידור מצוה. אבל עכ"פ מוכח מהרמ"א דבשאר הידורי מצוה אין מברכין.

### ביאור דברי האורחות חיים

ג) הפרי חדש שם הראה לדברי הבית יוסף (שם ד"ה וכתוב באורחות חיים) בשם האורחות חיים וז"ל "מי שלא הרליק בליל שלישי אלא שתי נרות וכו', זה היה מעשה בלוני"ל והחמירו שידליק מה שחסר להרליק ואין צריך לברך פעם אחרת, כי הברכה שעשה בתחלה על חיוב כל הנרות עשאה". והבין הפרי חדש מדברי האורחות חיים דאין מברכין על הידור מצוה ומשום הכי אין מברך על הנר שמוסיפין אחר כך.

וד' עקיבא איגר (שרית מהדו"ת סי' יג) דחה דבריו, דאדרבה מהאורחות חיים מוכח ולא כדבריו, "דממה דנקט הטעם דדעתו היה בשעת הברכה על כל הנרות שצריך להרליק, משמע שבלא"ה היה צריך לברך משום הידור". וגם ציין רעק"א לדברי האליה רבה (סי' תרסב סק"ז) דכתב הלבוש שם דבאופן הנ"ל שהרליק פחות מהמנין של אותו לילה ידליק בלא ברכה "שכבר בירך ודעתו היה על מנין הנרות שצריכים לאותו לילה". וכתב על זה באליה רבה דאיירי כשחשב להרליק כמנין הלילה אבל אם "סבר שלא יהיה לו יותר ואח"כ נודמן לו חזר ומברך". הרי דמברכין על הידור מצוה אם לא התכוון לפוטרו בברכתו הראשונה.

והכתב סופר (ארי"ה סי' קלה) דחה דברי זקינו רעק"א [כלי להזכירו] והעמיד דברי האורחות חיים באופן שיסכים שאין מברכין על הידור מצוה וכמו שהבין ברעתו הפרי חדש. והיינו דס"ל לאורחות חיים דאע"פ שבירדו להרליק נר אחד בלבד ואם מדליק השאר הוא רק הידור מצוה ואין מברכין עליו, אפ"ה נידון דידן שאני והוה לן לחייבו בברכה, דכאן איירי שהדליק בטעות נר אחד פחות ממנין הימים, ובוה קלקל המצוה, ומה שמוסיף אח"כ מתקן בעיקר מצוותו, ומש"ה מחייב הוא נמי להוסיף כדי מנין הימים כדי שיקיים המצוה, ואם כבר כבה אחד מן הנרות לא מהני עוד הוספת הנר הנחסר וצריך לחזור ולהרליק מתחלה ובברכה. וזה כוונת האורחות חיים דכשמוסיף הנר ששכח צריך ברכה אלא דיוצא בברכתו הראשון, דכיון דהרליק בטעות יש עליו חיוב לתקנו ועל האי חיובא אכן יש ברכה ויוצא ידי ברכתו בברכה הראשונה, אבל כשהדליק רק נר אחד ואח"כ רוצה להוסיף, אזי הוי רק הידור ואין מברכין עליו.

וכוונתו דהיכא דטעה במנין הימים והרליק פחות ממה שהיה צריך, הא דצריך עכשיו להוסיף האי נר לא מטעם הידור אלא מטעם חיוב וכדי לצאת עיקר המצוה, ובודאי מברכין על זה. ותידוש גדול הוא, דהרי הוי אמינא דתיכף כשמדליק נר אחד הרי יצא ידי חובתו, ואיך יקלקל מצוותו אח"כ במה שהוסיף שלא כמנין הראוי. גם נראה

דאין הפירוש דיש שלש מצות בנר חנוכה והחיוב הוא רק על אחד מהם והשאר הם מהדרין, רק דיש שלשה אופנים איך לקיים עיקר המצוה, וכל חד עדיף מחבירו, נמצא דכשבוחר להיות מהדרין מן המהדרין הרי מקיים עיקר מצוות הדלקת נר חנוכה באופן היותר טוב וכל הנרות מעיקר המצוה היא.

**א"כ** ברור דהברכה חל גם על הנרות של מהדרין מן המהדרין, אבל ג"כ ברור דאין מברכין על נרות אלו של מהדרין מן המהדרין אם לא התכוון שיהיו בכלל עיקר המצוה ורק אח"כ חשב להוסיפם, דבאופן זו הרי אין הם בכלל עיקר המצוה ואינם כלום, גם להידור לא ייחשבו דהידור הוא בעיקר המצוה, וכאן הרי כבר נגמר עיקר המצוה.

**ולפי** זה מוכן היטב דברי האורחות חיים, דאם התכוון לקיים המצוה באופן של מהדרין מן המהדרין וטעה במנין הנרות, כשבא אח"כ להוסיף הנר שהחסיר ודאי חל הברכה גם עליו דהרי הוא בכלל עיקר המצוה, אבל באופן שאין הברכה הראשונה חל על נרות המהדרין מן המהדרין, וכגון דחשב שלא יהיה לו נרות למהדרין מן המהדרין ואח"כ בא לו, אי אפשר לברך עליהם דאין מברכין על הידור מצוה כלל, ולא עוד אלא שאין חפצא של הידור מצוה העומד בפני עצמו, אלא הוא אופן של קיום עיקר המצוה, וא"כ איך יברך עליו. ועלתה היטב דעת הפרי חדש בדעת האורחות חיים.

מדבריו דאם כבר כבה אחד מן הנרות לא מהני להוסיף כמנין הראוי אלא צריך להדליק כולם עוד הפעם כדי לצאת ידי מצוותו. ותמוה דאם לא יצא מצוותו למה צריך להדליק כולם אח"כ הרי יכול לקיים רק עיקר המצוה בהדלקת נר אחד, ולמה הצריכוהו להדליק כולם כשחזור ומדליק.

**אוצר החכמה:** **אה"ח 1234567** הנרות מעיקר המצוה היא עוד יצא דבר תמוה מדבריו, דנמצא כשמברך ומדליק בראשונה הרי חל הברכה רק על הנר הראשון שהוא החיוב ולא על הנרות האחרים, שהרי הם רק להידור באו, אבל אח"כ כשחסר במנינם חל הברכה על כולם וכשמדליק הנחסר אינו צריך לברך שכבר יצא ידי חובתו בברכה הראשונה, ומי מצינו ברכה שיחול לאחר זמן למפרע, וצ"ע. ועכ"פ ברור דעתו דדעת האורחות חיים כהפרי חדש ולא כרעק"א, והוא דאין מברכים על הנרות הנוספין משום שאין מברכים על הידור מצוה.

**ונראה** לבאר דברי האורחות חיים שיעלו דבריו כמו שביאר הפרי חדש על פי דברי השפת אמת. דהשפת אמת (שבת כא: ד"ה ת"ר מצות חנוכה) מאריך בגדר ההידור בנר חנוכה, ומסקנתו שם דבין אם נר חנוכה הוא חובת גברא ובין אם הוא חובת הבית, כיון דתקנו חז"ל האי ענין של מהדרין נמצא דיש שלשה דרכים איך לקיים המצוה, (א) נר איש וביתו. (ב) נר לכל אחד והוא נקרא מהדרין. (ג) נר לכל אחד ואחד וגם מוסיף והולך והוא מהדרין מן המהדרין. וביאר השפת אמת

**ואולי** באופן זה נבאר גם דעת כתב סופר, ונאמר דגם הכתב סופר בשיטת השפת אמת קא אויל, אלא דס"ל דאם משתדל האדם לקיים המצוה באופן מהדרין מן המהדרין ובטעות לא עלתה לו דטעה והדליק נר אחד פחות מן הצורך, לא אמרינן דעכשיו חזר המצוה לעיקרו של נר איש וביתו, אלא לא יצא כלל, דהרי כיון לקיים המצוה באופן מהדרין מן המהדרין ולא באופן נר איש וביתו, וכיון דלא עלתה לו נמצא דכל המצוה לא עלתה לו אם לא ידליק הנר הנחסר, דעשיית המצוה שלו יצא מכלל נר איש וביתו ולא הגיע לאופן של מהדרין מן המהדרין, וא"כ לית ליה כלום וצריך לחזור ולהדליק מתחילה.

**אבל** קשה לומר כן בדעת הכתב סופר דמוכח מדבריו לקמן (רי"ה ומכל מקום ג"ל) דאין נרות המהדרין נכללים בגוף המצוה, מדרצה לחלק בין משך זמן של לולב ובדיקת חמץ שהוא מחיובא, למשך זמן של נר חנוכה שהוא הדלקת נרות המהדרין שהם אינו חיובא. ולדברינו גם נרות מהדרין בכלל חיובא הוא כיון שמקיים המצוה באופן זה. ויש לדחות.

### דעת הסוברין דמברכין על הידור מצוה

(ד) כבר הבאנו דעת רעק"א שכך ס"ל לאורחות חיים, והסכים עמו הפרי מגדים (סי' תרעו מש"ו סק"ב), והאליה רבה הבין כן בדעת הלבוש. והמגן אברהם (סי' תנא ס"ק כה) הביא דברי האבודרהם בשם

הרמב"ם דמי שהדליק נר אחד ואחר כך נודמנו לו נרות מברך בכל פעם. הרי דעת הרמב"ם דמברכין על הידור מצוה. והכתב סופר מצדד לדחוק דנר חנוכה שאני, ועיין לקמן מה שכתבנו על זה.

**אוצר החכמה**

**אבל** בנשמת אדם (כלל קמח אות א ר"ה ולא זכית) מבואר דהמעין בדברי הרמב"ם בשו"ת שלו (סימן קיא) יראה דלא מיירי במי שמוסיף על נרותיו להיות מהדרין מן המהדרין, אלא דמי שנודמן לו בתים אחרים להדליק בהם, דבזה צריך לברך עוד פעם אם לא התכוון לפוטרם בברכתו על הבית הראשון, ואם כן אין ראייה מדברי הרמב"ם לענין ברכה על הידור, דהרי אינו עוסק בהידור כלל. אבל בוודאי יש להתחשב בדעת אבודרהם שלמד בדברי הרמב"ם דאיירי בהידור ודעתו דמברכין עליו.

**בשבת** הלוי (חלק ג' סי' פד) דייק מדברי הראב"ן דגם הוא ס"ל דמברכין על הידור מצוה, דכתב הראב"ן "וכן להדליק נר של חנוכה [נ"ל דמברכין בנוסח להדליק ולא על הדלקת נר חנוכה] לפי שבכל הלילות לבר מלילה ראשונה יש די נרות להדליק ולא נגמרה המצוה עד שמדליק כל הנרות, להכי מברך להדליק דמשמע להדליק כל נר ונר וכו'". וכתב השבט הלוי דאם נרות המהדרין נכללו בנוסח הברכה ע"כ הם בכלל חיוב הברכה ויוכל לברך עליהם בפני עצמו.

**אבל** נראה שיש לפרש דברי הראב"ן באופן שאין כוונתו שמברכין על

וכבר הבאנו מהכתב סופר דהוכיח מדברי תוס' אלו דכל מקום שיש הידור מצוה אחר קיום גוף המצוה הרי זה נחשב למצוה שיש לה המשך זמן עד שיקיים ההידור, ואע"פ שאין ההידור חיוב אפ"ה כשמקיימו נמשך זמן המצוה גם עליו, ופסק על פי זה דמי שהדליק נר הראשון ולא בירך שיוכל לברך כל זמן שלא גמר להדליק כל הנרות המהדרין, דעדיין זמן המצוה הוא ויכול לברך כל זמן שהמצוה לא נגמרה ונקרא עובר לעשייתן להאי חלק המצוה שעדיין לא נגמר. אבל משמעות יש מדברי הגאון ר' יוסף ענגיל (גליוני הש"ס שבת כג. ד"ה המדליק) דהא דיכול לברך על שאר הנרות אינו ע"י שההידור ממשיך המצוה העיקרית, אלא דאכן מברך על נרות ההידור עצמן. אבל אינו מן ההכרח לומר כן בדעתו עיי"ש.]

### קושית רעק"א על הסוברים דאין מברכין על הידור מצוה

ה) ונחזור לדברי רעק"א, דהקשה שם על הסוברים דאין מברכין על הידור מצוה, הרי גמרא מפורשת הוא בסוגייתנו דמברכין על הידור מצוה, דחזינן דבמהדרין מדליק כל אחד ואחד מבני הבית בברכה, והם הרי מדליקין ומברכין רק מדינא דמהדרין, אם כן מוכח דמברכין על הידור מצוה. ותירץ דעיקר הקושיא בטעות יסודה, דהא דמברכין בני הבית אינו מטעם הידור אלא משום דנחכונו שלא לצאת בהדלקת בעל הבית וממילא הדלקתם הוא מדינא ולא מצד מהדרין

הידור מצוה, דהראב"ן ירד לבאר מתי מברכין בברכת המצות בנוסח "על" ומתי מברכין ב"למד", והניח ליסוד דמצוה שנגמר לפי שעה מברכין "על" וּמַצוֹה שיש לה המשך מברכין ב"למד", וא"כ יש לבאר שאין כוונתו דבנר חנוכה הא דמברכין ב"למד" מפני שמברכין על נרות ההידור והברכה קאי עלה וכדברי השבט הלוי, אלא דכיון שיש הידור מצוה נחשב המצוה כמי שיש לה המשך ומפני זה מברכין ב"למד" וככלל שהניח בכל התורה כולה. והאי סברא יסד הכתב סופר (שם) על פי התוס' בסוכה (לט. ד"ה עובר), דכל מקום שיש הידור מצוה נחשב המצוה כמי שיש לה המשך (ועיין שם בדבריו בסוף הסימן). וא"כ זו גם כוונת הראב"ן דמצוות הדלקת נרות חנוכה נחשב כמצוה שיש לה המשך מפני ההידור שבה ומשום הכי מברכין ב"למד" ולא ב"על", ואין מדבריו הוכחה שמברכין על הידור מצוה.

### אוצר החכמה

[ומדי דברי בהאי תוס' וביאור הכתב סופר בדבריהם, מן ההכרח לציין דנראה שנחלקו האחרונים בפירוש דבריו אם ס"ל דמברכין על הידור מצוה אם לא, דכתבו התוס' דיכולין לברך על נטילת לולב אפילו אחר שהגביה ונפיק ביה אף על פי דהוי אמינא דאין נקרא עוד עובר לעשייתן משום דכיון שלא ניענע עדיין מיקרי עובר לעשייתן. ועוד דכיון שיש מצוה מן המובחר על כל נטילה ונטילה במשך היום וכמנהג אנשי ירושלים, א"כ גם מפני זה נחשב כל היום כעובר לעשייתן.]

## אוצר החכמה

שהרי צריכין לצאת המצוה, ולפי זה אין הוכחה מכאן לענין ברכה על הידור מצוה דאין בהדלקתן הידור מצוה אלא עיקר מצוה.

[ועיין בסי' ה שביארנו דהאי שיטה ס"ל דנר חנוכה חובת גברא הוא, ומעיקר הדין יוצאים בהדלקת בעל הבית, וענין ההידור הוא הא גופא דדעתם להדליק בעצמם ולא לצאת חובתם ע"י בעל הבית, דבזה מהדרין הם את המצוה, וכמו שמצינו מצוה בו יותר מבשלוחו. ואין להקשות דהניחא למ"ד דס"ל דנר חנוכה חובת גברא הוא, אבל למ"ד דחובת הבית הוא איך מדליקין בני הבית בברכה אם לא דס"ל דמברכין על הידור מצוה. דכבר ביארנו שם דלמ"ד חובת הבית הוא הרי ס"ל כדעת הרמב"ם דבעל הבית מדליק עבור כולן גם במהדרין מן המהדרין והבני בית אכן לא מדליקין כל אחד לעצמן וא"כ אין כאן קושיא כלל וכמובן].

## בדין מדליקין מנר אחד לנר אחד

(ו) והקשה רעק"א על דברי עצמו דאם פירושו של מהדרין הוא שכל אחד יוצא ידי עיקר חיובו בהדלקת עצמו, א"כ קשה טובא פסק הרמ"א בהא דמדליקין מנר לנר, דכתב הרמ"א (סי' תרעז ס"א) "ונהגו בנר חנוכה שלא להדליק אפילו מנר לנר, דעיקר מצותו אינו אלא נר אחד והשאר אינו למצוה כל כך לכן אין להדליקן זה מזה". ולפ הבנתנו עכשיו דאין רצון בני הבית לצאת בהדלקתו של

בעל הבית וממילא מחויבין מדינא להדליק בעצמם, א"כ הרי נרות שלהם היינו הנר הראשון של כל אחד ואחד הרי הם נרות חנוכה ממש ולמה נוהגין שלא להדליק מהם לשל אחרים, הרי שניהם שווים שהם חובה גמורה ואין טעם להאי חומרא. והנ"ח בצע"ג. [ועיין בית הלוי (ע"ה"ת חנוכה ד"ה שבת, רב אמר אין מדליקין) שג"כ דן בענין זה, ועיין עוד בלבושי שרד שם].

והמנן אברהם (שם סק"א) והפרי מגדים (שם א"א סק"א) תירצו דאף על פי שבודאי נחשב הנר של כל אחד ואחד כנר חנוכה ממש, אבל כיון שלא היה צריך להאי נר, דהיה יכול לצאת בנרו של הבעל הבית, נחשב נרו כאילו הוא קצת פחות מנרו של בעל הבית ולפיכך אין מדליקין מנר אחד לנר חבירו.

ורעק"א לא נחית לתירוץ זה, ואולי מפני שקשה לחלק בין נר בעל הבית לשאר הנרות כיון דכולם מקיימים עיקר מצות נר חנוכה, ומה שבני הבית היו יכולים לקיים מצוותם בנרו של בעל הבית, אף על פי שאמת הוא קשה לומר שזו עושה נרות בני הבית כפחותים מנר בעל הבית כיון דלמעשה שניהם מקיימים בדיוק אותה מצוה.

אבל עיקר קושיית רעק"א לא הבנתי, דקא קשיא ליה לשיטתו למה אין מדליקין נר מנר כי שניהם לעיקר מצוה קאי, והרי יש להקשות כן על גוף דין הרמ"א ביתר תוקף, דאף אם יש חילוק

מנר עיקרי אחד על חבירו. אבל לא משמע כן מדברי הרמ"א, אלא דאסור להדליק משום נר על חבירו, והטעם כתב השבט הלוי משום "סלסול" אבל אינו אסור מעיקר הדין. ולפי זה חוזר וניעור תמיהתנו על קושית רעק"א דהרי נאסרו להדליק כל הנרות זה מזה מטעם סלסול הן נר הידור לנר להידור והן נר עיקר לנר עיקר וממילא מתורץ קושייתו.

ראה מופן אמירת הנרות הללו

(ז) המחבר פסק (סי' תרעו ס"ד) "אחר שהדליק אומר הנרות הללו וכו'". והביאו הט"ז (ס"ק ה') והמגן אברהם (ס"ק ג') בשם מהרש"ל דקודם ידליק נר אחד שהוא עיקר ותיכף יתחיל הנרות הללו ויגמור ההדלקה בעוד שאומר הנרות הללו. והקשה עליו הפרי מגדים הרי הבאנו לעיל דעת האורחות חיים שהביא הבית יוסף שמשם מוכח דהברכה קאי גם על נרות ההידור [וכפירוש רעק"א בדבריו], וא"כ למה יפסיק בין הברכה להדלקת שאר הנרות.

**ובדעת** המהרש"ל י"ל דס"ל דאין מברכין על הידור מצוה, ודעת האורחות חיים יפרש כמו שכתב הכתב סופר, וממילא יוכל להפסיק. או י"ל כמו שכתב בספר שלמי תודה (חנוכה עמ' קה) דהנרות הללו לא נחשב כהפסק כיון דבכלל המצוה הוא.

וגם יש להעיר דמדברי המהרש"ל נראה שאין להפסיק באמירת הנרות הללו בין הנר הראשון להשני, אלא דיש לאמרו

בין נר בעל הבית שהוא העיקר לנרות בני ביתו שהם רק מהדרין ולפיכך אין מדליקים מנרו לנר שלהם, אבל למה לא ידליקו מהנרות של בני הבית הבאים להידור מצוה לשאר הנרות של בני הבית הבאים גם הם להידור מצוה, דהרי הם באותו דרגה של קדושה, והוי ליה להרמ"א לפסוק דאין מדליקין מנר העיקר לנרות ההידור, אבל מנר הידור אחד לשל

..... תבירו שפיר דמי.

**אוצר החכמה:**

**וע"כ** דלא פלוג רבנן בזה, דאם נתיר להדליק מנר הידור על נר הידור אחר יבואו לעשות כן גם מנר עיקרי, ומשום הכי אסרו להדליק נרות זו מזו כלל. ואם כן גם לפי דעתו של רעק"א נאמר, דמפני שחיישינן שמא יבואו להדליק מנר עיקר על נר הידור, לפיכך אסרו להדליק מנר לנר כלל ואפילו מנר עיקרי על נר עיקרי ולא קשה מיד.

**ומצאתי** בשבט הלוי (חלק ג' סי' צו אות ב') שצידד דמנר מהדרין לנר מהדרין אכן מותר להדליק להרמ"א, ורק מנר עיקרי הן של בעל הבית והן של בני הבית אין להדליק ממנו למהדרין. וצידד עוד דאין להדליק נר העיקרי של בני הבית מנר העיקרי של בעל הבית משום דקצת פחיתות הוא כיון דאפשר בלעדו וכסברת המגן אברהם והפרי מגדים.

**אבל** כיון דרעק"א לית ליה סברת הפרי מגדים, אם כן לדבריו כמו שמותר להדליק מנר הידור אחד על חבירו [כפסק השבט הלוי], כמו כן יהיה מותר להדליק

בשעה שמדליק שאר הנרות, ויל"ע אם זה נקרא הפסק בכלל. והא דכתב שיאמרו רק מנר שני ואילך, הוא מפני דאיך יאמר הנרות הללו בלשון נוכח בלי נרות דולקין לפניו. אבל לשון המהרש"ל "אחר הדלקת נר הראשון שהוא העיקר" צ"ע לפי זה. אה"ח 1234567

מבאר דרך בנר חנוכה נחלקו  
אם מברכין על הידור מצוה  
ולא בכל התורה כולה

ח) ואחרי ראותי כל זה נראה לבאר סוגיין כדלהלן, באמת אין מ"ד דס"ל דמברכין על הידור מצוה בכל התורה כולה, וראיה לזה מדלא מברכין על הנענועים של הלולב אע"פ שלדעת התוס' (לעיל) והיראים (סי' תכב) הוא הידור מצוה של מצות לולב. גם לא מצאתי מפורש בכל הפוסקים הנ"ל שפסקו למעשה לברך על שום הידור מצוה חוץ מנר חנוכה. ולפיכך י"ל דעיקר הפלוגתא בסוגיין הוא בגדר ההידור מצוה של נר חנוכה, דיש סוברין שהוא ההידור מצוה של כל התורה כולה ואין מברכין עליו, ויש סוברין דדין חדש של הידור נאמר בנרות חנוכה ומברכין עליו.

#### אוצר החכמה

רבינו חננאל כתב בסוגיין (שבת כא:) "פי' המהדרין מהדרי מצוות כדאמרינן (ב"ק ט:) להידור מצוה עד שליש במצוה". וכך כתב רבינו חננאל גם בב"ק (שם) וזה לשונו "והמהדר המצוה משובח כדתנינן בנר חנוכה (שבת כא:) והמהדרין נר לכל אחד ואחד וכו'". הרי דעתו דההידור בנר

חנוכה הוא ההידור שבכל המצות שבתורה. וא"כ בוודאי גדרו הוא כמו שכתב השפת אמת דיש שני אופנים של קיום המצוה, אחד סתם ואחד בהידור, וכשמקיים המצוה בהידור אין ההידור דבר נפרד מהמצוה אלא חלק ממנו, וא"כ בוודאי אי אפשר לברך עליו בנפרד. והו דעת האורחות חיים, הפרי חדש, הכתב סופר, והשפת אמת בדין מהדרין בנר חנוכה.

**אבל** יש סוברין (מנחת שלמה להגרש"ז אויערבאך סי' נג ד"ה ונראה דכיון שחכמים, והגרא"מ שך באבי עזרי הל' חנוכה פ"ד ה"א ד"ה וראית וכו') דשונה דין מהדרין של נר חנוכה מדין מהדרין שבכל התורה כולה, דהרי באמת אין שייך דין מהדרין שבכל התורה בנר חנוכה, דהרי דין ההידור הוא עד שליש ובנר חנוכה הרי הוא יותר מזה. [ועיין הגהות הב"ח שם בב"ק מה שתירץ בזה]. אלא דבנר חנוכה תיקנו חז"ל "בשביל פירסום הנס גם לפרסם ולעשות היכר למספר הימים, ולכן כמו שמברכים על מנהג בלבד [כמו ההדלקה בבית הכנסת שהוא רק מנהגא] מפני שרצו להרחיב פירסום הנס כנ"ל, הוא הדין דיכול לברך על הנר הנוסף כיון דיש לו חשיבות מצד פרסום הנס" (מנחת שלמה שם), והוא מצוה נפרדת מעיקר המצוה של נר איש וביתו, רק דאינו חיוב אלא הידור, וממילא בודאי יברך עליו בעצמו במקום הצורך, וזהו דעת האליה רבה ודעימיה דמברכין על הידור, דרק בהידור נר חנוכה הוא כן מטעמא



## אבני אוצר החכמה

וגם כאן יש ליישב דכיון דעיקר המצוה וכן ההידור הוא פרסומי ניסא, יותר טוב שיתן לחבירו משידליק הוא להידור, דעל ידי הדלקת חבירו נעשה יותר פרסום מהדלקת עצמו בהידור.

**אבל** קושיא חזקה חשבתי להקשות על **דעת המנחת שלמה** ודעימיה, דהנה דנו הפוסקים במי ששכח לברך הברכות קודם ההדלקה ונזכר אחר הנר הראשון וקודם שגמר נרות ההידור האם יכול לברך עכשיו, וביארו בגליוני הש"ס (שבת כג. ד"ה המדליק) בשם שו"ת הלכות קטנות וכן הכתב סופר (שם) דמותר לו לברך דכיון דעדיין עוסק בהידור נחשב עדיין כעובר לעשייתו. והנה התייחס אם ההידור שיין לעיקר המצוה, אבל לדעת המנחת שלמה הוי ההידור מצוה בפני עצמה ואיך הוא נקרא עובר לעשייתו לענין הברכה על עיקר המצוה.

וי"ל דאין הכי נמי, דלא נחשב ההידור כהמשך המצוה ומטעמא שכתבנו, אלא הא דמותר לברך עכשיו כששכח לברך קודם ההדלקה הוא מפני שיכול לברך על עצם ההידור דהרי מצוה בפני עצמו היא. אבל לפי זה נמצא דקאי הברכה רק על הנרות מכאן ואילך ולא על נר הראשון.

עוד יש לומר בדעת המנחת שלמה שכשמברך עכשיו לא רק שיעלה ברכתו על להבא אלא גם יעלה לנר הראשון. והוא על פי שיטת רעק"א (שם ד"ה ופ"מ) בגדר ההמשך של מצות נר

שהבאנו, אבל מהדרין בעלמא שהוא אופן של קיום המצוה אין מברכין עליו. ולשיטתם לא קשה מה שהקשו הפרי מגדים והכתב סופר דאיך יאמר וציונו על הידור מצוה, דהא על האי הידור של נרות חנוכה אכן יש ציווי דרבנן במיוחד ושפיר שיין ענין וציונו.

**והשפת אמת** (שם) הקשה על שיטה זו דאם מוסיף והולך הוא מצוה נפרדת למה אין מברכין זמן בכל לילה דהא ניתוסף מצוה חדשה בכל לילה. אבל לא הבנתי קושייתו דהמצוה הוא להיות מוסיף והולך, והא ניחא לילה שניה שהוא לילה הראשונה שבו מוסיפין והולכין שפיר יש להקשות למה אין מברכין זמן על האי מצוה של מוסיף והולך, אבל בשאר הלילות הרי הוא רק ממשיך המצוה של מוסיף והולך שהתחיל אתמול ולמה יברך זמן עוד הפעם על אותו מצוה. ובלא"ה נראה דהמנחת שלמה יתרץ דעיקר המצוה הרי הוא הפרסומי ניסא אלא דמתחלק לכמה אופנים וחלקים, ועל פרסומי ניסא כבר בירך ביום ראשון.

עוד הקשה השפת אמת על שיטה זו, דמבואר במגן אברהם (סי' תרעא סק"א) דמי שיש לו שמן לבי נרות ולחבירו אין כלום מוטב שיתן לחבירו משיהיה לו הידור מצוה. ומוכח מכאן דאין ההידור מצוה גמורה ונפרדת "דפשיטא דאינו מחויב להיבטל מהמצוה בשביל לזכות חבירו".

חנוכה, דרעק"א ס"ל דהא דיכול לברך  
אחר הדלקת נר הראשון אינו מטעם  
ההידור הבא אחריו, דאפילו ביום ראשון  
שאין בו הידור ג"כ יכול לברך אחר  
ההדלקה ויחשב כעובר לעשייתו, והטעם  
הוא דהרי יש משך זמן שצריך שהנרות  
יהיו דולקין, וצריך ליתן שיעור שמן  
שיספיק עבור הזמן הזה, נמצא דעיקר  
המצוה מושך והולך כל אותו זמן, ואם  
כן יש לו לברך כל האי זמנא וייחשב לו  
כמברך עובר לעשייתו. א"כ גם להמנחת  
שלמה נאמר דאף אם ההידור מצוה נחשב  
למצוה אחרת עדיין יכול לברך אחר  
הדלקת נר הראשון מפני המשך הזמן של  
המצוה. [ויש לציין שהפרי מגדים חולק  
על עיקר היסוד של רעק"א וס"ל דאין  
משך זמן לנר חנוכה, עיי' סי' תרעו  
משבצות זהב סק"ב עיי"ש].

### אוצר החכמה

עוד יש ליישב עפ"י דברי הערוך השלחן  
(סי' תרעו סי"ד) דכתב שכל זמן  
שעוסק בנרות ההידור יכול עדיין לברך  
ונקרא עובר לעשייתה, והביא ראיה  
מניגוב שלאחר נטילת ידים, וז"ל "דאטו  
גרע הנרות האחרים מניגוב של נטילת  
ידים דגם כן אינו מעכב ועם כל זה מטעם  
ניגוב מקרי עובר לעשייתן וכו'". וגם  
הכתב סופר (שם) הביא ראיה מניגוב  
וכתב דנרות ההידור של חנוכה כל שכן

הוא דהם עדיפי יותר מניגוב של נטילת  
ידים, דהרי כל הניגוב הוא משום מיאוס  
ואין לה בעצם שייכות לנטילת ידים אלא  
לבציעת הפת, ואפ"ה מיקרי עובר  
לעשייתן ויכול לברך, "כ"ש הכא דמצוה  
זו של מהדר הוא באותה מצוה עצמה של  
הדלקת נר חנוכה דעושה מצוה מן  
המובחר, אם שכח ולא בירך תחלה דיוכל  
לברך קודם הדלקת שאר הנרות".

**ואני** בעניי לא הבנתי דבריהם, דאף על  
פי שניגוב אינו מעכב הנטילה וגם  
לא בא בעיקרו מחמת הנטילה, אבל  
למעשה הרי הוא חיוב גמור לכתחילה  
לנגב ידיו כל פעם שנטל ידיו לאכול, מה  
שאין כן בנר חנוכה אין בו שום חיוב  
להדליק יותר מנר אחד והוא רק למהדרין  
ולמצוה מן המובחר, ובודאי שייך לומר  
דדבר של רשות לא מהני שיהא נקרא  
עובר לעשייתן על המצוה והחיוב שבא  
לפניו.

ובין כך או בין כך היטב מיושב כעת  
דעת המנחת שלמה, דהוא סבר או  
שמברכין על הידור מצוה, או שאין  
מברכין על הידור מצוה ואפילו הכי יכול  
לברך אחר הדלקת נר הראשון אם שכח  
מקודם משום דנר העיקרי ונרות המהדרין  
שתי מצות נפרדות הם.

